

Waar laten we de kinderen?

Hoe persoons- en gezinskenmerken samenhangen met de keuze voor formele dan wel informele kinderopvang in Nederland.

20 juni 2014

Geschreven door: A.S. Kolman (3655342)

L.M. Struijs (3701352)

Universiteit Utrecht, 2013 – 2014

Sociologie, Bachelorscriptie

Universiteit Utrecht

Eerste lezer: M. Verhoef

Tweede lezer: T. van Eerd.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Introductie	4
2. Theorie	7
2.1 Aantal jaren genoten onderwijs	8
2.2 Leeftijd kind	10
2.3 Woonomgeving	11
2.4 Aantal kinderen in gezin	12
2.5 Aanwezigheid partner	13
3. Methodologie	15
3.1 Dataverzameling	15
3.2 Steekproef	15
3.3 Typen kinderopvang	16
3.4 Persoonlijke kenmerken van ouders, kinderen en gezinsstructuur	16
3.5 Controlevariabelen	17
3.6 Analysestrategie	18
4. Resultaten	19
4.1 Formele kinderopvang	20
4.2 Informele kinderopvang	21
5. Conclusie en discussie	23
Literatuur	28
Bijlage 1: Syntax	31

Voorwoord

Dit bachelorproject is uitgevoerd ter afronding van de bacheloropleiding Sociologie. Tijdens het schrijven en uitvoeren van deze studie is de gehele Probleem-Theorie – Onderzoek (en Beleid) -cyclus doorlopen. Dit was een heel interessant en leerzaam proces, waar we ontzettend veel van hebben opgestoken. Grote dank gaat uit naar onze begeleidster Melissa Verhoef. Zonder haar uitgebreide feedback, snelle reacties en positieve benadering was deze bachelorscriptie niet geworden zoals hij nu is.

Speciale dank gaat uit naar onze moeders voor het verbeteren van een eindeloze hoeveelheid dt-fouten.

A.S. Kolman & L.M. Struijs

Samenvatting

Achtergrond: De afgelopen jaren is het gebruik van formele kinderopvang in Nederland afgenomen, terwijl het gebruik van informele kinderopvang stijgt. Er is weinig bekend over de kenmerken die verklaren waarom ouders gebruik maken van formele of informele kinderopvang. Opmerkelijk aangezien de kinderopvang van belang is gebleken voor ontwikkelingsuitkomsten van kinderen en het creëren van werkgelegenheid. In deze studie wordt daarom onderzocht of er samenhang is tussen bepaalde persoonlijke- en gezinskenmerken en het gebruik van formele en informele kinderopvang.

Methode: De recentelijk afgenomen ‘*Families 24/7*’-internetvragenlijst leverde informatie over het gebruik van opvang door 303 Nederlandse ouders met ten minste één kind. Met deze data is getest in hoeverre het aantal jaren genoten onderwijs van ouders, de leeftijd van het kind, en het aantal kinderen, woonomgeving, aanwezig van een partner binnen het gezin van voorspellende waarde zijn op de kans een bepaald type opvang te gebruiken.

Resultaten: Uit de twee logistische regressie analyses bleek enkel de leeftijd van het kind significant geassocieerd met de kans op het gebruik van zowel formele als informele opvang.

Conclusie: Naarmate de leeftijd van het kind toeneemt, neemt de kans dat ouders gebruiken maken van kinderopvang af. De andere factoren bleken niet significant de kans op het gebruik van kinderopvang te voorspellen. Mogelijk komt dit door beperkingen van de steekproef.

Trefwoorden: *formele kinderopvang, informele kinderopvang, ouders, opleiding, leeftijd kind, woonomgeving, aantal kinderen, aanwezigheid partner*

1. Inleiding

Tot aan het begin van de economische crisis in 2008, steeg de arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland (Merens, Hartgers, & Van den Brakel, 2012). Vanaf 2008 bleef de participatiegraad ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren; tijdens een meting van het CBS en SCP in 2011 bleek ruim 60 procent van de vrouwen met kinderen een betaalde baan van ten minste 12 uur per week te hebben. Deze trend is terug te zien in de Nederlandse peilingen: hieruit blijkt dat steeds meer mensen willen werken, maar ook dat het hebben van een voltijd baan voor vrouwen met kinderen onwenselijk wordt gevonden. In deeltijd werken voor moeders wordt gezien als het ideaalbeeld (Merens et al., 2012). Naarmate meer moeders betaalde arbeid gaan verrichten, zal er echter minder ruimte zijn voor de instandhouding van het traditionele kostwinnersmodel waarbij de vader als gezinshoofd het inkomen garandeert en de vrouw zorgt voor het huishouden en de kinderen (Vandemeulebroecke, Van Crombrugge, & Gerris, 2007). Als beide ouders dagelijks van huis zijn moet de zorg en opvang van eventuele kinderen worden uitbesteed aan derden.

In Nederland wordt de opvang van kinderen verdeeld onder twee noemers: de formele en de informele kinderopvang. Formele kinderopvang omvat de dagopvang (zoals kinderdagverblijven en/of crèches), buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderopvang (Rijksoverheid, 2014a). Onder de informele kinderopvang vallen peuterspeelzalen, tussenschoolse opvang (het zogenoemde 'overblijven' tijdens lunchtijd) en vrienden- en familiediensten, incidentele oppas en au-pairs (Rijksoverheid, 2014a).

Onderzoek laat zien dat de vorm van kinderopvang, formeel dan wel informeel, een belangrijke factor is in de ontwikkelingsuitkomsten van kinderen (voor review, zie Liu, 2013). Vooral formele kinderopvang wordt positief in verband gebracht met de ontwikkeling van kinderen. Coley, Chase-Lansdale en Li-Grining (2001) tonen bijvoorbeeld aan dat de (pedagogische) zorg binnen de formele sector veelal van een veel hogere kwaliteit is dan bij de informele kinderopvang. Jonge kinderen die worden opgevangen in formele kinderopvang hebben niet alleen een grotere taalvaardigheid dan hun leeftijdsgenoten, maar ook betere cognitieve vaardigheden (Coley et al., 2001). Deze voordelen gaan niet op wanneer kinderen alleen maar worden opvangen in informele vormen van kinderopvang.

De positieve waardering voor formele kinderopvang vanuit het wetenschappelijk veld tezamen met het steeds groter wordend aantal werkende moeders zou in de afgelopen jaren logischerwijs tot een toename in het gebruik van formele kinderopvang in Nederland moeten leiden. Tot aan 2009 is dit inderdaad het geval geweest. Daarna werden de gevolgen van de economische crisis merkbaar (Merens et al., 2012). Vanaf ditzelfde jaar ziet men een

dalende lijn: waar van alle kinderen onder de vier jaar in 2011 nog 44 procent naar de formele kinderopvang ging, is dit aantal in 2013 gedaald naar 39 procent (Huynen & Visser, 2014). In de opvang en zorg voor kinderen binnen de eigen sociale kring is echter een stijging waargenomen (Merens et al., 2012; Plantenga & Remery, 2009). Men gaat er vanuit dat informele kinderopvang wordt gebruikt ter vervanging van de formele kinderopvang (Merens et al., 2012). Daarnaast kan het zijn dat ouders denken dat opvang binnen de informele sector veiliger is voor hun kinderen dan formele kinderopvang. Zo is Nederland de afgelopen jaren meermaals opgeschrikt door nieuws over pedofiele kinderdagverblijfleiders (Van der Lugt, 2010).

Onderzoek toont aan dat een ruime meerderheid van de Nederlanders van mening is dat opvang binnen de formele sector voor baby's en kleuters onwenselijk is (Merens et al., 2012), terwijl deze vorm van kinderopvang voor peuters meer wordt geaccepteerd. Dit is volgens de onderzoekers te wijten aan het feit dat veel mensen bij kinderopvang voor peuters vooral denken aan de (informele) peuterspeelzalen die als 'goed' voor de sociale contacten van het kind worden gezien. Verder blijkt uit een studie van Tavecchio, IJzendoorn en Stams (1996) dat de normen en waarden betreffende een 'juiste' opvoeding veelal niet overeenkomen tussen ouders en kinderdagverblijfleiders.

Er is in Nederland nog maar weinig onderzoek gedaan naar de beweegredenen van ouders om te kiezen voor formele dan wel informele kinderopvang. Studies uit andere landen tonen aan dat inkomen en opleiding de voornaamste persoonlijke factoren zijn die het gebruik van kinderopvang voorspellen (Huston, Chang & Gennetian, 2002; Liu, 2013). In Nederland krijgen ouders echter – hoewel in steeds beperktere vorm – kinderopvangtoeslag: een subsidie om de financiële drempel voor het gebruik van formele kinderopvang lager te maken (Rijksoverheid, 2014b). Dit geeft te denken dat de keuze voor een bepaalde vorm van kinderopvang in de Nederlandse samenleving wellicht samenhangt met factoren die niet overeenkomen met de voorspellers zoals gevonden in het onderzoek van Huston et al. (2002).

Samenvattend kan worden gesteld dat het gebruik van formele kinderopvang afneemt in Nederland; een moeilijke periode voor deze sector. Zodoende is het juist nu, wanneer de formele kinderopvang in de Nederlandse samenleving aan populariteit afneemt, van groot belang te achterhalen wat er voor zorgt dat ouders formele kinderopvang gebruiken, of juist afwijzen. Het bestaan van formele kinderopvang creëert immers werkgelegenheid en vergroot en bevordert het welzijn en de ontwikkeling van kinderen. Dit maakt het maatschappelijk gezien relevant om bekend te zijn met de factoren die maken dat ouders voor formele of informele kinderopvang kiezen. Het gebrek aan specifieke kennis hierover met betrekking tot

de Nederlandse samenleving maakt het daarnaast wetenschappelijk relevant dit gat in de literatuur op te vullen.

Dit onderzoek is daarom gericht op het identificeren van de voornaamste voorspellers voor het gebruik van formele dan wel informele kinderopvang in Nederland. De nadruk ligt hierbij op een aantal kenmerken van een gezin en de persoonlijke kenmerken van ouders en kinderen binnen dat gezin. Daarbij wordt de volgende hoofdvraag gesteld:

In hoeverre hangen kenmerken van een gezin en de persoonlijke kenmerken van ouders en kinderen binnen dat gezin samen met het gebruik van formele dan wel informele kinderopvang in Nederland?

Het onderzoek richt zich op het aantal jaren genoten onderwijs van de ouders en de leeftijd van het kind. Tevens wordt er gekeken naar de woonomgeving, het aantal kinderen in het gezin en de aanwezigheid van een partner binnen het gezin.

2. Theorie

Om de keuze voor een vorm en hoeveelheid kinderopvang te verklaren, gebruiken veel onderzoekers het ecologisch systeemmodel van Bronfenbrenner (Early & Burchinal, 2001; Huston et al., 2002; Liu, 2013). Het model is gebaseerd op een persoon-proces-context paradigma waarin zowel persoonlijke kenmerken van individuele gezinsleden, als proces en contextuele factoren kunnen worden opgenomen. Deze verschillende factoren kunnen zich bevinden op micro-, meso-, en macroniveau waardoor in theorie een volledige verklaring van een fenomeen gegeven kan worden. Met name de context (omgeving) heeft een belangrijke plaats in dit model waarbinnen het te bestuderen fenomeen beschouwd moet worden (Bronfenbrenner, 1999). In dit onderzoek is dit fenomeen het gebruik van formele en informele kinderopvang. De keuze die ouders hierin maken is afhankelijk van vele factoren, die mogelijk ook van invloed zijn op elkaar (Liu, 2013). Bijvoorbeeld, op politiek macro-niveau kan het gebruik van formele kinderopvang gestimuleerd worden door het beschikbaar stellen van toeslagen, terwijl op gezinsniveau kan blijken dat in een landelijke omgeving het gezin geen beschikking heeft tot formele opvang en er daarom alsnog geen gebruik van kan maken. Door potentieel verklarende factoren op een ecologische manier in kaart te brengen, wordt de context waarbinnen het fenomeen het best gezien kan worden meegenomen. Eventuele veranderingen in het gebruik van kinderopvang kunnen enkel begrepen worden in de context van maatschappelijke en politieke veranderingen die van invloed zijn op dit gebruik (Liu, 2013).

In de introductie is de context waarbinnen het gebruik van kinderopvang gezien kan worden geschetst, met factoren als de gevolgen van de economische crisis en de slechte media publiciteit omtrent pedofiele kinderdagverblijfsmedewerkers. Wat betreft andere contextuele factoren, zijn ook kenmerken van de opvang logischerwijs belangrijk bij het maken van een keuze voor kinderopvang. Daarom wordt eerst een overzicht gegeven van opvang gerelateerde kenmerken die belangrijk zijn voor ouders bij het selecteren van kinderopvang. De meest bepalende factoren in het kiezen voor kinderopvang blijken de kwaliteit van de opvang, de kosten, locatie en de flexibiliteit te zijn. Ouders die de kwaliteit het belangrijkste vinden kiezen vaker voor formele opvang. Daarentegen kiezen ouders die de laatste drie factoren het belangrijkste achten, vaker voor informele kinderopvang (Liu, 2013). In ander onderzoek, uitgevoerd onder alleen moeders, bleek ongeveer 20 procent van de moeders het meeste belang te hechten aan de praktische factoren, zoals de kosten, locatie en beschikbaarheid (Peyton, Jacobs, O'Brien, & Roy, 2001). De kwaliteit van de opvang bleek de belangrijkste factor voor de moeders bij het selecteren van kinderopvang. Hierbij werd

onderscheid gemaakt in de kwaliteit van de verzorgers, omgeving/uitrusting en het aangeboden programma. Het merendeel van de moeders gaf aan de kwaliteit van de verzorgers het belangrijkste te vinden (Peyton et al., 2001). Deze algemene factoren zijn kenmerken van de kinderopvang zelf, die voor ouders bepalend zijn.

Om het gebruik van kinderopvang te kunnen verklaren, zijn meer factoren van belang. De focus in dit onderzoek ligt daarom op een aantal kenmerken van het gezin en persoonlijke kenmerken van individuele leden binnen dat gezin. Denk hierbij aan het aantal jaren genoten onderwijs van de ouder en de leeftijd van het kind. Daarnaast worden het soort woonomgeving (stedelijk of landelijk), het aantal kinderen in het gezin en de aanwezigheid van een partner binnen het gezin als aanvullende contextuele factoren meegenomen. In de volgende paragrafen wordt een overzicht gegeven van bestaande literatuur over deze factoren, samen met de hypothesen die hieruit zijn afgeleid voor dit onderzoek.

2.1 Aantal jaren genoten onderwijs

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat het opleidingsniveau van de moeder geassocieerd is met het gebruik van zowel formele als informele vormen van kinderopvang (Ehrle, Adams, & Tout, 2001; Huston et al., 2002). Ten eerste kiezen hoogopgeleide moeders vaker voor formele kinderopvang dan laagopgeleide moeders. De kans dat moeders kiezen voor formele opvang, wordt hoger naarmate het aantal jaren genoten onderwijs van de moeder stijgt (Liang, Fuller, & Singer, 2000). Lager opgeleide moeders maken vaker gebruik van informele vormen van kinderopvang, zoals familieleden en burens. Daarnaast combineren laagopgeleide ouders minder vormen van kinderopvang dan hoogopgeleide ouders gedurende de week doen (Ehrle et al., 2001; Liu, 2013). Het opleidingsniveau van met name moeders lijkt de keuze voor de vorm en hoeveelheid kinderopvang te voorspellen (Augustine, Cavanaugh, & Crosnoe, 2010).

Liu (2013) beargumenteert dat hoogopgeleide moeders vaker voor formele opvang kiezen doordat deze groep meer belang hecht aan de kwaliteit van de opvang. Zij zouden vaker gericht zijn op de kwaliteit van de ontwikkelingsondersteuning die de opvang biedt dan laagopgeleide moeders. Onderzoek van Augustine et al. (2010) toont daarbij aan dat moeders met een hoger opleidingsniveau meer belang hechten aan het educatieve onderdeel van de kinderopvang. Door gebruik te maken van formele opvang, proberen zij hun kinderen een academische voorsprong te geven voor ze naar school gaan. Laagopgeleide moeders vinden andere kenmerken, zoals vertrouwen in de verzorger (Liu, 2013) en de algemene factoren als locatie en gebruiksgemak belangrijker (Augustine et al., 2010).

Bij een aantal studies bleek de associatie tussen opleidingsniveau en gebruik van formele of informele opvang sterk afhankelijk van het gezinsinkomen. Het is mogelijk dat inkomen het gevonden effect van opleidingsniveau beïnvloedt, mede door de samenhang tussen opleidingsniveau en inkomen (Ehrle et al., 2001; Liu, 2013; Sylva, Stein, Leach, Barnes, & Malmberg, 2007). Daarentegen is door Augustine et al. (2010) gevonden dat een hoger opleidingsniveau van moeders samenhangt met het kiezen van kinderopvang van goede kwaliteit, ongeacht het inkomen en de arbeidsstatus. Naarmate moeders zelf langer onderwijs hebben genoten, hebben ze ook meer kennis over de werking van het onderwijssysteem. Hierdoor geven hoger opgeleide moeders de voorkeur aan formele opvang, aangezien kinderen zo beter voorbereid worden op het naar school gaan (Augustine et al., 2010).

Ook uit Nederlands onderzoek is gebleken dat het aantal jaren genoten onderwijs voorspellend is voor de keuze voor een bepaalde vorm van kinderopvang (Van Wel & Knijn, 2006). Eveneens wordt door hoogopgeleide moeders vaker gebruik gemaakt van formele kinderopvang dan door lager opgeleide moeders (Merens et al., 2012). Onder de laagopgeleide moeders heerst vaak een sterkere *zorgcultuur* waardoor ze meer waarde hechten aan het zorgen voor het gezin dan hoger opgeleide moeders (Van Wel et al., 2006). Inmiddels geeft het merendeel van de midden- en laagopgeleide moeders, naast de hoogopgeleide moeders, ook de voorkeur aan het anderhalfverdienersmodel (waarin de man een voltijd baan heeft en de vrouw in deeltijd werkt) wat betreft het kostwinnersmodel (Merens et al., 2012). De arbeidsparticipatie is, zoals eerder beschreven, dan ook gestegen waardoor meer gezinnen gebruik moeten maken van kinderopvang. Aangezien lager opgeleide moeders sterker gericht zijn op de zorgkant van de opvang en het daarom belangrijk vinden om de verzorger te kennen en vertrouwen (Liu, 2013), verkiezen ze mogelijk informele opvang boven formele opvang. De data van het besproken Nederlandse onderzoek dateert echter uit 2000 en de kinderopvang is een sterk veranderende sector gebleken (Berden & Kok, 2011). Dit maakt dat nieuw onderzoek met recente data nodig is. Opvallend genoeg is in veel onderzoek enkel naar het aantal jaren genoten onderwijs van moeders gekeken, terwijl dat van vaders ook van invloed kan zijn. Op basis van de beschreven bevindingen wordt het volgende verwacht voor de Nederlandse situatie:

Hypothese 1: Naarmate het aantal jaren genoten onderwijs van ouders toeneemt, neemt de kans toe dat zij gebruik maken van formele kinderopvang.

Hypothese 2: Naarmate het aantal jaren genoten onderwijs van ouders toeneemt, neemt de kans af dat zij gebruik maken van informele kinderopvang.

2.2 Leeftijd kind

De leeftijd van kinderen hangt sterk samen met keuzes van ouders in het gebruik van kinderopvang (Liu, 2013). Uit eerder onderzoek is gebleken dat kinderen, naarmate zij ouder worden, minder tijd doorbrengen binnen zowel de formele als informele kinderopvang (Early et al., 2001; Mulligan, Brimhall, & West, 2005).

Naast deze algemene trend zijn er ook verschillen in het gebruik van typen opvang gerelateerd aan de leeftijd van het kind (Early et al., 2001). Voor kinderen tot twee jaar oud wordt voornamelijk gebruik gemaakt van informele opvang en voor kinderen vanaf de peuterleeftijd in toenemende mate ook van formele opvang (Early et al., 2001). In Nederland wordt het gebruik van formele opvang voor de jongste kinderen (0 - 2 jaar) door veel ouders als onwenselijk beschouwd, terwijl het meer geaccepteerd is naarmate kinderen ouder worden (Merens et al., 2012). Dit verschil in gebruik voor de jongste kinderen en kinderen van (voor)schoolse leeftijd wordt mogelijk verklaard door een verschuiving in de zorgvraag van ouders. Voor baby's wordt door moeders de voorkeur gegeven aan een verzorger die ze kennen en vertrouwen (Pungello & Kurtz-Costes, 1999). Als kinderen de (voor)schoolse leeftijd bereiken gaan ouders mogelijk meer waarde hechten aan de ontwikkeling van schoolse vaardigheden, waardoor formele opvang vaker de voorkeur krijgt (Liu, 2013).

Voor ouders met kinderen vanaf de basisschoolleeftijd is gebleken dat er minder gebruik gemaakt wordt van zowel formele als informele opvang (Early et al., 2001). Dit is ook logisch: kinderen verblijven dan een groot deel van de dag op school waardoor kinderopvang in mindere mate nodig is. Daarnaast kan de afname in kinderopvanggebruik voor een deel verklaard worden door te kijken naar het verschil in capaciteiten tussen jongere en oudere kinderen. Naarmate kinderen ouder worden, ontwikkelen ze meer vaardigheden waardoor ze o.a. zelfstandiger worden (Ruiz-Casares & Heymann, 2009). Op het moment dat kinderen in toenemende mate verantwoordelijkheid voor zichzelf kunnen nemen, is er minder toezicht en opvang (door volwassenen) nodig. Dit houdt in dat ouders van oudere kinderen het zich gemakkelijker kunnen veroorloven om hun kinderen alleen thuis te laten in plaats van formele dan wel informele opvang voor hen te regelen (Ruiz-Casares et al., 2009). Op basis hiervan wordt het volgende verwacht voor de Nederlandse situatie:

Hypothese 3: Naarmate kinderen ouder worden neemt de kans af dat ouders gebruik maken van formele kinderopvang.

Hypothese 4: Naarmate kinderen ouder worden neemt de kans af dat ouders gebruik maken van informele kinderopvang.

2.3 Woonomgeving

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat verschillen in gebruik van kinderopvang zijn gerelateerd aan de plek waar het gezin woont (Liu & Anderson, 2012), aangezien opvangmogelijkheden geografisch gezien ongelijk zijn verdeeld (Singer, Fuller, Keiley, & Wolf, 1998). In landelijke woongebieden zijn zowel minder formele als informele vormen van opvang aanwezig dan in stedelijke woongebieden (Liu et al., 2012). In de landelijke woongebieden, zoals dorpen of het platteland/ de polder, wonen immers veel minder mensen dan in de stedelijke woongebieden. Dit maakt dat er minder snel formele (dus centraal georganiseerde) opvang zal worden geregeld, maar ook dat de mogelijkheden wat betreft informele opvang kleiner worden door het (eventuele) gebrek aan directe burens/wijkgenoten. Uit onderzoek blijkt echter dat vooral formele opvangcentra schaars zijn in landelijke woonomgevingen, waardoor men logischerwijs alsnog meer is aangewezen op het gebruik van informele kinderopvang. Ouders die in een landelijke omgeving wonen, zijn dus vaker aangewezen op het aanbod in hun sociale netwerk, zoals burens en familie en vrienden uit de omgeving (Kok, Groot, Mulder, & Sadiraj, 2005). Wanneer er wel formele opvang beschikbaar is in landelijke woongebieden, wordt hier vaker voor gekozen dan voor informele opvang (Liu et al., 2012).

In stedelijke woongebieden wordt meer gebruik gemaakt van formele opvang, mede dankzij het grotere aanbod hierin (Fuller & Strath, 2001). Dit wordt verklaard vanuit het economische perspectief van vraag en aanbod. Een grotere vraag leidt tot een groter aanbod, wat samenhangt met een hogere marktwerking wat betreft prijs en kwaliteit (Kok et al., 2005). In een stedelijke woonomgeving is de vraag naar kinderopvang groter dan in een landelijke woonomgeving aangezien er meer ouders met kinderen wonen op een kleiner oppervlak (Liu et al., 2012). De wachtlijsten voor formele kinderopvang in sterk verstedelijkte gebieden zijn echter vaak lang in Nederland (Berden et al., 2011), waardoor ouders mogelijk gedwongen worden andere keuzes te maken wat betreft kinderopvang. Vooralsnog is onduidelijk wat de wachtlijsten betekenen voor de daadwerkelijke toegang die ouders hebben tot formele kinderopvang (Centraal Planbureau [CPB], 2011). Daarnaast is het aantal formele opvangmogelijkheden voor gezinnen die in een landelijke omgeving wonen sterk toegenomen in Nederland in de periode 2006 tot 2010 (CPB, 2011), terwijl het gebruik ervan de laatste jaren is afgenomen (Merens et al., 2012).

De daadwerkelijke toegang die ouders in Nederland hebben tot formele opvang is sterk gebonden aan de regio waarin ouders wonen, aangezien de lengte van de wachtlijsten verschilt tussen de regio's (CPB, 2011). Opvallend genoeg is hierbij niet gekeken naar

eventuele verschillen tussen specifiek stedelijke en landelijk woonomgevingen, terwijl uit onderzoek in andere landen wel is gebleken dat er sprake is van een relatie (Liu, 2013). Voor dit onderzoek wordt bekeken of de woonomgeving samenhangt met het gebruik van kinderopvang. Op basis van de beschreven bevindingen wordt het volgende verwacht voor de Nederlandse situatie:

Hypothese 5: De kans dat formele kinderopvang wordt gebruikt is groter voor gezinnen die in een stedelijke omgeving wonen dan voor gezinnen uit een landelijke woonomgeving.

Hypothese 6: De kans dat informele kinderopvang wordt gebruikt is groter voor gezinnen die in een landelijke omgeving wonen dan voor gezinnen uit een stedelijke woonomgeving.

2.4 Aantal kinderen in gezin

Uit eerder onderzoek blijkt familiestructuur de frequentie van het gebruik van formele kinderopvang te beïnvloeden (Anderson, Dawn, & Scott, 2005; Huston et al., 2002; Sylva et al., 2007). Kleine gezinnen maken meer gebruik van formele kinderopvang dan grotere gezinnen. Kinderen met meerdere broers en/of zussen worden vaker thuis opgevangen door een kennis of familielid (Anderson et al., 2005). Dit wordt verklaard vanuit een economisch perspectief; ouders met meerdere kinderen zouden goedkoper uit zijn met informele opvang dan formele. Niet alleen de kosten zijn hier belangrijk, er gelden voor grotere gezinnen meer praktische overwegingen zoals de locatie en het gebruiksgemak van de opvang (Liu, 2013). Voor ouders met meerdere kinderen is het lastiger om formele opvang te organiseren. De kinderen verschillen meestal in leeftijd en kunnen daarom vaak niet naar opvang op dezelfde locatie gebracht worden. Kinderen van voorschoolse leeftijd worden bijvoorbeeld naar een kinderdagverblijf gebracht, terwijl oudere kinderen dan naar de buitenschoolse opvang zouden moeten. Naarmate ouders meer kinderen krijgen, gebruiken zij daarom vaker informele vormen van opvang (Anderson et al., 2005).

Nederlands onderzoek heeft geen relatie gevonden tussen het aantal kinderen en het type opvang dat ouders gebruiken (De Ruijter, 2004). De gebruikte data in dit onderzoek zijn echter gedateerd. Aangezien de kinderopvang een sterk veranderende sector is, is het van belang om de huidige situatie in Nederland te onderzoeken. Op basis van de literatuur wordt het volgende verwacht:

Hypothese 7: Naarmate er meer kinderen tot een gezin behoren, neemt de kans af dat zij gebruik maken van formele kinderopvang.

Hypothese 8: Naarmate er meer kinderen tot een gezin behoren, neemt de kans toe dat zij gebruik maken van informele kinderopvang.

2.5 Aanwezigheid partner

Eerder onderzoek laat zien dat de gezinsstructuur van invloed is op het gebruik van kinderopvang (Liu et al., 2012). Alleenstaande moeders maken bijvoorbeeld meer gebruik van formele kinderopvang dan gehuwde moeders. Daarnaast rekenen de alleenstaande moeders minder op opvang door familie en vrienden dan de gehuwde moeders. Deze bevindingen zijn mogelijk te verklaren aan de hand van het begrip sociaal kapitaal. Sociaal kapitaal wordt door Bourdieu (1986) gedefinieerd als volgt:

Het geheel van bestaande of potentiële hulpbronnen dat voortvloeit uit het bezit van een meer of minder geïnstitutionaliseerd netwerk van relaties van onderlinge bekendheid en erkentelijkheid - ofwel uit het lidmaatschap van een groep - dat elk van zijn leden de ruggeleuning geeft van het collectieve kapitaalbezit, een "geloofsbrief" die hen in de ruime zin des woords kredietwaardig maakt.

Specifieker refereert sociaal kapitaal naar de aanwezigheid van hulpbronnen in een sociaal netwerk. Dergelijke hulpbronnen kunnen worden ingezet om bepaalde doelen te bereiken. Hoe meer hulpbronnen iemand heeft, hoe gemakkelijker deze doelen binnen handbereik komen (Ultee, Arts & Flap, 2009).

Wie gebruik wil maken van een informele vorm van kinderopvang heeft daarvoor sociaal kapitaal, zoals een goed (sociaal) netwerk, nodig. Naarmate men een groter sociaal netwerk heeft, is er immers meer kans dat een bepaalde vorm van informele kinderopvang (zoals de zorg door een familielid of een betrouwbare kinderopvang) gevonden kan worden. Ouders met een partner hebben over het algemeen een sociaal kapitaal dat groter is dan het sociaal kapitaal van een alleenstaande ouder (Liu, 2013). Mensen combineren tenslotte hun sociale netwerken wanneer zij een relatie met elkaar aangaan, terwijl alleenstaanden niet kunnen profiteren van het sociaal kapitaal van een eventuele partner. Onderzoekresultaten van Liu et al. (2012) wijzen bijvoorbeeld ook uit dat gehuwde moeders vaker met of vlakbij mensen leven/wonen die relatief goedkoop en gemakkelijk kinderopvang kunnen bieden.

Men kan zich daarom indenken dat ouders zonder partner en daardoor met een klein(er) sociaal netwerk dan ouders met een partner, vaker zijn aangewezen op een vorm van formele kinderopvang voor hun nageslacht. Informele opvang is voor hen moeilijker te

organiseren omdat de mogelijkheden binnen hun sociale netwerk kleiner zijn. Ouders met een partner zouden daarentegen – door een vergroot sociaal kapitaal – gemakkelijker gebruik kunnen maken van informele kinderopvang dan ouders zonder partner. De verwachting is daarom als volgt:

Hypothese 9: Wanneer ouders geen partner hebben neemt de kans toe dat zij meer gebruik maken van formele kinderopvang dan ouders met partner.

Hypothese 10: Wanneer ouders een partner hebben neemt de kans toe dat zij meer gebruik maken van informele kinderopvang dan ouders zonder een partner.

3. Methodologie

3.1 Dataverzameling

In dit onderzoek gebruiken we data van het ‘Families 24/7’ onderzoek (Verhoef, Tammelin, May, Rönkä & Roeters, 2014). Dit onderzoek is uitgevoerd in drie Europese landen, namelijk Finland, Groot-Brittannië en Nederland, en richtte zich op ouders met kinderen tussen de 0 en 12 jaar. Dataverzameling vond plaats door middel van een internetvragenlijst. Deze vragenlijst is afgenomen tussen november 2012 en januari 2013. In alle drie de landen is dezelfde internetvragenlijst gebruikt, vanuit het Engels vertaald naar het Fins en het Nederlands. Voor een aantal vragen zijn al bestaande vertalingen uit nationale surveys gebruikt. In dit onderzoek wordt alleen ingegaan op de gegevens met betrekking tot Nederland.

In de drie landen zijn in eerste instantie een aantal kinderopvangorganisaties, vakbonden en werkgevers geselecteerd. Er is dus geen sprake van een random selectie. De kinderopvangcentra in Nederland vormen hierop een uitzondering; deze werden wel random geselecteerd voor het onderzoek. Vervolgens zijn deze organisaties aangeschreven via de post en e-mail met de uitnodiging om het onderzoek onder de aandacht te brengen van hun klanten, medewerkers en leden door middel van e-mail, folders en posters met de link naar de internetvragenlijst.

Respondenten hebben vragen beantwoord over hun persoonlijke kenmerken, hun werkschema, de relatie met hun partner, het combineren van zorg en betaalde arbeid, het welzijn van het kind/de kinderen, de relatie tussen ouder en kind, en de kinderopvang.

3.2 Steekproef

In totaal hebben 1.293 ouders met ten minste één kind de ‘Families 24/7’-vragenlijst ingevuld. Hiervan komen 483 respondenten uit Finland en 437 uit Groot-Brittannië. De Nederlandse steekproef bestaat uit de overige 373 ouders,-waarvan er 303 ouders geselecteerd zijn voor de analyses. De 70 respondenten die weggelaten zijn uit de verdere analyse hebben vragen omtrent het gebruik van kinderopvang, inkomen en/of het nodig hebben van extra zorg niet beantwoord.–Dit wordt bij de operationalisering van de variabelen verder gespecificeerd.–De leeftijd van de steekproef varieert van 22 tot 54 jaar met een gemiddelde van 35,86 jaar en bestaat voor 84,16 procent uit moeders. De vragen over het gebruik van kinderopvang zijn specifiek over één kind gesteld, namelijk het kind dat wat betreft leeftijd het dichtst bij de vier

jaar in de buurt komt. Deze kinderen zijn tussen de 0 en 12 jaar oud met een gemiddelde leeftijd van 3,38 jaar ($n = 303$).

3.3 Typen kinderopvang

De respondenten konden door middel van drie stellingen aankruisen welke vormen van kinderopvang zij hebben gebruikt in de week voorafgaand aan het moment waarop de vragenlijst werd ingevuld. De verschillende vormen van kinderopvang zijn opgedeeld in drie groepen, namelijk kinderopvang thuis (bijv. “Mijn kind was thuis en werd verzorgd door een familielid”), formele opvang buitenshuis (bijv. “Mijn kind was bij de kinderopvang buitenshuis bij de buitenschoolse opvang”) en andere opvang buitenshuis (bijv. “Mijn kind werd buitenshuis verzorgd door een bekende van de familie”). In totaal is er gevraagd naar 16 verschillende vormen van zowel formele als informele kinderopvang. Van de totale Nederlandse steekproef hebben 20 respondenten de vragen omtrent kinderopvang niet (volledig) ingevuld waardoor ze zijn verwijderd uit verdere analyses.

De antwoordcategorieën zijn vervolgens opgedeeld in twee groepen: de formele en de informele kinderopvang. De variabele formele opvang omvat de vijf categorieën *kinderopvang/crèche*, *24-uurs kinderopvang*, *buitenschoolse opvang en, thuis en buitenshuis verzorgd door een gastouder/oppas*. Onder de informele kinderopvang vallen de volgende categorieën: *thuis verzorgd door een familielid*, *bekende van de familie*, *betaalde babysitter*, *peuterspeelzaal* en *buitenshuis bij familielid en bekende van de familie*. De overige bevroegde vormen zijn strikt genomen geen kinderopvang (bijvoorbeeld wanneer het kind werd opgevangen door de andere ouder of alleen thuis was) en daarom niet meegenomen in de analyses.

3.4 Persoonlijke kenmerken van ouders en kinderen en gezinsstructuur

Het opleidingsniveau van de ouders is een categorische variabele waarbij de respondenten is gevraagd naar hun hoogst afgeronde opleiding. Om de variabele mee te kunnen nemen als continue, zijn de verschillende categorieën gecodeerd naar aantal jaren genoten onderwijs. Hierbij zijn de niveaus omgezet in het reguliere aantal jaren onderwijs dat hiervoor staat in Nederland, namelijk zes jaar voor de basisschool en bijvoorbeeld voor een HAVO-diploma vijf jaar daarbij opgeteld (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2014ab). De kleuterjaren zijn hierbij niet meegerekend.

De leeftijd van het kind is gemeten in hele jaren en kan als continue variabele opgenomen worden in de regressiemodellen. Dit geldt eveneens voor de variabele met betrekking tot het aantal kinderen in het gezin.

Tevens wordt gekeken naar de voorspellende waarde van de woonomgeving. In de vragenlijst is onderscheid gemaakt in wonen in een grote stad, de buitenwijk van een grote stad, kleine stad, dorp en het platteland. Wij hebben ervoor gekozen om onderscheid te maken tussen stedelijk en landelijk wonen. De eerste drie antwoordmogelijkheden *grote stad*, *buitenwijk van een grote stad* en *kleine stad* zijn samengevoegd tot de dummy 'stedelijk wonen'. De overige twee categorieën vormen de dummy 'landelijk wonen'.

Om de voorspellende waarde van het wel of niet hebben van een partner te kunnen schatten, zijn dummyvariabelen nodig. De respondenten zijn gevraagd naar hun burgerlijke staat en vervolgens aan de hand daarvan verdeeld over twee categorieën: respondenten met een partner en respondenten zonder een partner.

3.5 Controlevariabelen

Het geslacht van de ouders wordt in de analyse meegenomen als controlevariabele. Aangezien het grootste gedeelte van de steekproef moeders betreft, beïnvloedt dit wellicht de resultaten. Daarnaast wordt verwacht dat inkomen van invloed is op het gebruik van formele kinderopvang, aangezien dit vaak duurder is dan informele vormen van kinderopvang (Merens et al., 2012). Daarom is er voor gekozen om tijdens de analyses te controleren voor inkomen. Het totale gezinsinkomen van de respondenten is niet bekend, er is echter wel gevraagd naar het netto maandinkomen van de grootste baan van de respondenten. Hierbij zijn de 47 respondenten die geen antwoord hebben gegeven op deze vraag, verwijderd uit verdere analyses. Vervolgens is het inkomen opgenomen in het model als een continue variabele.

Ouders van kinderen die extra zorg nodig hebben, door bijvoorbeeld het hebben van een cognitieve of lichamelijke beperking, maken mogelijk andere keuzes in het gebruik van kinderopvang dan ouders van gezonde kinderen (Liu, 2013). Het is denkbaar dat ouders van kinderen met bepaalde problemen vaker kiezen voor-zorg door professionals. Het nodig hebben van extra medische, psychische of educatieve zorg wordt daarom meegenomen als controlevariabele. Hierom is de variabele omgezet in een dummy en zijn de negen respondenten die de vraag niet hebben beantwoord verwijderd uit de verdere analyse.

3.6 Analysestrategie

Eerst zullen beschrijvende analyses worden uitgevoerd om te bekijken hoe de steekproef verdeeld is op de kenmerken die we willen onderzoeken. Daarnaast worden enkele gegevens vergeleken met recente cijfers van het CBS, om later in te kunnen schatten wat de representativiteit van de steekproef is ten opzichte van de Nederlandse populatie. Vervolgens zullen verklarende analyses worden uitgevoerd om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.—De tien opgestelde hypothesen worden getoetst aan de hand van twee logistische regressiemodellen. Hiervoor is het noodzakelijk om een aantal variabelen te hercoderen naar dummy-variabelen zoals hierboven beschreven. Aangezien de twee afhankelijke variabelen, het wel of niet gebruiken van formele en informele kinderopvang, een binaire uitkomst hebben, is de logistische regressie een geschikte analysemethode.

4. Resultaten

In de week voorafgaand aan het moment dat de respondenten de vragenlijst hebben ingevuld ($n = 303$), heeft 91,75 procent van de steekproef gebruik gemaakt van formele kinderopvang en 54,13 procent van informele opvang. De beschrijvende statistieken van deze onafhankelijke variabelen, evenals die van de afhankelijke en controle variabelen zijn weergegeven in Tabel 1. Wat opvalt aan de cijfers is dat verreweg het merendeel van de steekproef bestaat uit ouders met een partner, terwijl het aantal gezinnen waarin de ouder geen partner heeft slechts vijf procent beslaat. Uit cijfers van het CBS is gebleken dat in 2013 ongeveer 14 procent van de jongeren opgroeide in een gezin waar de ouder geen partner had (NJI, 2014). Daarnaast is het gemiddeld aantal jaren genoten onderwijs van de steekproef hoog: het merendeel geeft aan een diploma van ten minste HBO- niveau te hebben. Volgens het CBS had in 2012 ongeveer 35 procent van de Nederlandse beroepsbevolking een HBO of universitair diploma en is de rest lager opgeleid (CBS Statline, geraadpleegd op 1 juni 2014), terwijl in onze steekproef 74,1 procent in het bezit is van een dergelijk diploma.

Tabel 1. *Beschrijvende statistieken van de steekproef betreffende het gebruik van formele en informele kinderopvang, de persoons- en gezinskenmerken, en controle variabelen. (N = 303)*

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Bereik</i>
Onafhankelijke variabelen:			
Formele opvang (1 = ja)	0.92	0.28	0 - 1
Informele opvang (1 = ja)	0.54	0.50	0 - 1
Afhankelijke variabelen:			
Opleiding in jaren	16.01	1.87	10 - 18
Leeftijd kind	3.38	2.48	0 - 12
Landelijke woonomgeving (1 = ja)	0.31	0.46	0 - 1
Aantal kinderen	1.85	0.85	1 - 8
Partner aanwezig (1 = ja)	0.95	0.22	0 - 1
Controle variabelen:			
Geslacht (1 = vrouw)	0.84	0.37	0 - 1
Extra zorg nodig (1 = ja)	0.08	0.27	0 - 1
Inkomen	4.82	1.57	1 - 8

4.1 Formele kinderopvang

In het eerste logistische regressiemodel is het wel of niet gebruiken van formele kinderopvang de afhankelijke variabele. Het model heeft een χ^2 -waarde van 47,52 met 8 vrijheidsgraden ($p < .001$). De Hosmer en Lemeshow Goodness-of-Fit Test geeft aan dat het model goed bij de data past ($\chi^2 = 5.88$, $df = 8$; $p = .661$) aangezien deze niet significant is (Field, 2009). Zoals af te lezen in Tabel 2 zijn er weinig significante effecten gevonden.

Allereerst is de hypothese “*Naarmate het aantal jaren genoten onderwijs van ouders toeneemt, neemt de kans toe dat zij gebruik maken van formele kinderopvang*” getoetst. Hoewel het lijkt alsof de kans op de keuze voor het gebruik van formele opvang toeneemt naarmate men meer jaren onderwijs heeft genoten, is dit effect niet significant (OR = 1.18; $p = .226$). De leeftijd van het kind blijkt wel significant samen te hangen met het gebruik van formele kinderopvang. De kans dat ouders kiezen voor het gebruik van formele kinderopvang neemt, overeenkomstig met de hypothese, af naarmate de kinderen ouder worden (OR = 0.58; $p < .001$). Na toetsing blijkt de hypothese “*De kans dat formele kinderopvang wordt gebruikt is groter voor gezinnen die in een stedelijke omgeving wonen dan voor gezinnen uit een landelijke woonomgeving*” niet op te gaan. De woonomgeving heeft geen significant effect op het gebruik van formele opvang, al lijken gezinnen die in een landelijke omgeving wonen vaker gebruik te maken van formele opvang dan gezinnen woonachtig in een stedelijke omgeving (OR = 2.10; $p = .218$). Hoewel het, overeenkomstig met de hypothese, lijkt alsof de kans op het gebruik van formele opvang kleiner wordt naarmate het aantal kinderen in het gezin toeneemt, is dit effect niet significant (OR = 0.74; $p = .275$). Vervolgens is de hypothese “*Wanneer ouders geen partner hebben neemt de kans toe dat zij meer gebruik maken van formele kinderopvang dan ouders met partner*” getoetst. Er blijkt geen significant verschil te bestaan met betrekking tot de kans dat ouders zonder partner meer gebruik maken van formele kinderopvang dan ouders met een partner (OR = 0.97; $p = .971$).

Wat betreft de controlevariabelen zijn meer significante effecten te noemen. De kans dat formele opvang wordt gebruikt is hoger voor moeders dan voor vaders (OR = 4.18; $p = .015$). Daarnaast blijkt dat als het kind extra zorg nodig heeft significant meer formele opvang gebruikt wordt dan voor kinderen die geen extra zorg nodig hebben (OR = 7.54; $p = .048$). Het inkomen van de respondent lijkt echter niet van invloed te zijn op het gebruik van formele opvang. Hoewel de kans op het gebruik iets toeneemt naarmate het inkomen stijgt, is dit geen significant verschil (OR = 1.20; $p = .271$).

Tabel 2. *Logistische regressie van de samenhang tussen persoonlijke- en gezinskenmerken en de kans op het gebruik van formele kinderopvang (N = 303).*

	<i>B (SE)</i>	<i>OR</i>	<i>95% CI</i>
Onafhankelijke variabelen:			
Opleiding in jaren	0.17 (0.14)	1.18	[0.90 - 1.52]
Leeftijd kind	-0.55 (0.10)**	0.58	[0.47 – 0.70]
Landelijke woonomgeving	0.74 (0.60)	2.10	[0.65 – 6.80]
Stedelijke woonomgeving	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>
Aantal kinderen	-0.30 (0.28)	0.74	[0.43 – 1.27]
Partner aanwezig	-0.03 (0.85)	0.97	[0.18 – 5.11]
Partner niet aanwezig	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>
Controle:			
Vrouw	1.43 (0.59)*	4.18	[1.33 – 13.19]
Extra zorg nodig (1 = ja)	2.02 (1.02)*	7.54	[1.02 – 55.60]
Inkomen	0.18 (0.17)	1.20	[0.87 – 1.66]
Constant	0.67 (2.18)	1.96	

$R^2 = .334$ (Nagelkerke), Hosmer & Lemeshow Goodness of fit = 5.879, $p = .661$.

* $p < .05$ ** $p < .01$.

4.2 Informele kinderopvang

Het tweede logistische regressiemodel is uitgevoerd met het wel of niet gebruiken van informele kinderopvang als afhankelijke variabele. Het model heeft een χ^2 - waarde van 17,72 met 3 vrijheidsgraden ($p = .023$). De Hosmer en Lemeshow Goodness-of-Fit Test is niet significant; dit toont aan dat het model goed bij de data past ($\chi^2 = 4.95$, $df = 8$; $p = .763$) (Field, 2009). De resultaten van de analyse zijn weergegeven in Tabel 3.

Allereerst is de hypothese “Naarmate het aantal jaren genoten onderwijs van ouders toeneemt, neemt de kans af dat zij gebruik maken van informele kinderopvang” getoetst. Hoewel de kans dat ouders ervoor kiezen om informele kinderopvang te gebruiken afneemt naarmate zij meer jaren opleiding hebben genoten, is dit effect niet significant ($OR = 0.97$; $p = .696$). Uit de analyse blijkt daarentegen dat de leeftijd van het kind wel van invloed is op de kans wel of niet gebruik te maken van informele kinderopvang: overeenkomstig met de hypothese neemt de kans dat ouders informele kinderopvang regelen voor hun kinderen significant af naarmate deze kinderen ouder worden ($OR = 0.87$; $p = .014$). Daaropvolgend is de hypothese “De kans dat informele kinderopvang wordt gebruikt is groter voor gezinnen die in een landelijke omgeving wonen dan voor gezinnen uit een stedelijke woonomgeving”

getoetst. Er blijkt geen significant verschil te zijn met betrekking tot de kans dat gezinnen die in een landelijke omgeving wonen meer gebruik maken van informele kinderopvang dan gezinnen uit een stedelijke woonomgeving ($OR = 1.50$; $p = .134$). Bij toetsing van de hypothese “*Naarmate er meer kinderen tot een gezin behoren, neemt de kans toe dat zij gebruik maken van informele kinderopvang*” blijkt er geen significant bewijs te zijn dat een groter aantal kinderen binnen een gezin de kans op het gebruik van informele opvang vergroot ($OR = 0.81$; $p = .165$). Hoewel het lijkt alsof - overeenkomstig met de hypothese - ouders met een partner vaker voor informele kinderopvang kiezen dan ouders zonder partner, is dit effect niet significant ($OR = 1.21$; $p = .730$).

Er blijkt geen significant verschil te zijn met betrekking tot de kans dat vrouwen meer gebruik maken van informele kinderopvang dan mannen ($OR = 1.51$; $p = .222$). De kans dat voor kinderen die extra zorg nodig hebben informele kinderopvang wordt geregeld neemt niet significant toe; zij krijgen niet vaker informele opvang dan kinderen die géén extra zorg behoeven ($OR = 1.82$; $p = .202$). Daarnaast blijkt de kans dat mensen met een hoger inkomen gebruik maken van informele kinderopvang niet significant toe te nemen ($OR = 1.07$; $p = .424$).

Tabel 3. *Logistische regressie van de samenhang tussen persoonlijke- en gezinskenmerken en de kans op het gebruik van informele kinderopvang (N = 303).*

	<i>B (SE)</i>	<i>OR</i>	<i>95% CI</i>
Onafhankelijke variabelen:			
Opleiding in jaren	-0.03 (0.07)	0.97	[0.85 – 1.12]
Leeftijd kind	-0.14 (0.06)*	0.87	[0.78 – 0.97]
Landelijke woonomgeving	0.40 (0.27)	1.50	[0.88 – 2.54]
Stedelijke woonomgeving	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>
Aantal kinderen	-0.21 (0.15)	0.81	[0.60 – 1.09]
Partner aanwezig	0.19 (0.55)	1.21	[0.41 – 3.55]
Partner niet aanwezig	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>	<u>Ref</u>
Controle:			
Vrouw	0.41 (0.34)	1.51	[0.78 – 2.94]
Extra zorg nodig (1=ja)	0.60 (0.47)	1.82	[0.73 – 4.57]
Inkomen	0.07 (0.09)	1.07	[0.91 – 1.27]
Constant	0.45 (1.23)	1.57	

$R^2 = .076$ (Nagelkerke), Hosmer & Lemeshow Goodness of fit = 4.952, $p = .763$.

* $p < .05$ ** $p < .01$.

5. Conclusie en discussie

Het is dus een precare kwestie in Nederland: sinds enkele jaren daalt het gebruik van formele kinderopvang, terwijl het bestaan hiervan juist een positieve uitwerking heeft op zowel de ontwikkeling van kinderen die hier gebruik van maken als de arbeidsmarkt in het algemeen (Coley et al., 2001). Het gebruik van informele kinderopvang stijgt daarentegen wel (Merens et al., 2012). Onderzoek naar de factoren die leiden tot de keuze voor een bepaalde vorm van kinderopvang is echter veelal gedateerd en ook over de specifieke situatie in Nederland is nog maar weinig bekend. Zodoende is het relevant om hier in Nederland meer onderzoek naar te doen. In deze studie is daarom nagegaan of bepaalde persoons- en gezinskenmerken samenhangen met het gebruik van formele of informele kinderopvang. Specifieker is gekeken naar het aantal jaren onderwijs dat de ouder heeft genoten, de leeftijd van het kind, de woonomgeving, het aantal kinderen binnen het gezin en de aanwezigheid van een partner voor de ouder in het gezin.

Er bleken maar weinig factoren samen te hangen met de kans op het gebruik van formele dan wel informele kinderopvang. Opvallend genoeg blijkt het aantal jaren genoten onderwijs van de ouders niet samen te hangen met de keuze voor een bepaalde vorm van kinderopvang. De leeftijd van het kind hangt daarentegen wel samen met het gebruik van kinderopvang. Naarmate de leeftijd van het kind toeneemt, wordt de kans dat ouders gebruik zullen maken van kinderopvang (ongeacht welke vorm) kleiner. Dit duidt erop dat de behoefte van ouders aan kinderopvang afneemt naarmate de kinderen ouder worden. Oudere kinderen kunnen immers gemakkelijker voor zichzelf zorgen, zelfstandig achterblijven in het gezelschap van andere kinderen (vriendjes/broers/zussen) (Ruiz-Casares et al., 2009) en brengen daarnaast een groot deel van de dag op school door (Early et al., 2001). Tussen de woonomgeving, het aantal kinderen binnen het gezin en de aanwezigheid van een partner voor de ouder in het gezin en de keuze voor het gebruik van formele of informele kinderopvang is geen relatie gevonden. De kans op het gebruik van formele kinderopvang bleek wel samen te hangen met de controlevariabelen geslacht en het nodig hebben van extra zorg. Voor moeders is de kans groter dat ze gebruik maken van formele kinderopvang dan voor vaders. Dit is wellicht te verklaren door te kijken naar de groep vaders die hebben mee gedaan aan dit onderzoek: dit zijn mogelijk huisvaders, die geen kinderopvang nodig hebben voor hun kinderen. De bevinding dat ouders die voor hun kinderen extra zorg moeten regelen vaker gebruik maken van formele kinderopvang ligt in de lijn der verwachting. Vanwege de extra zorgvraag geven zij waarschijnlijk de voorkeur aan professionele zorg in plaats van

informele opvang (Liu, 2013). De resultaten toonden geen samenhang tussen de controlevariabelen en informele kinderopvang.

Uit dit onderzoek blijkt dat de hoofdvraag aan de hand van bovenstaande resultaten beantwoord kan worden door te concluderen dat alleen de leeftijd van het kind in verband staat met het wel of niet gebruiken van formele dan wel informele opvang. De kenmerken van het gezin en de persoonlijke kenmerken van ouders en kinderen binnen dit gezin hangen dus slechts in beperkte mate samen met de keuze voor formele dan wel informele kinderopvang in Nederland.

Deze resultaten sluiten daarmee maar voor een klein deel aan bij eerder onderzoek. Dat ouders in de loop der jaren voor hun steeds ouder wordende kinderen minder formele en informele kinderopvang gebruiken ligt in de lijn der verwachting (Mulligan et al., 2005). Wat echter wel opvalt is dat zowel het aantal jaren opleiding als inkomen in dit onderzoek geen significante samenhang hebben met het gebruik van formele of informele kinderopvang. Deze resultaten komen niet overeen met de bevindingen van bijvoorbeeld Liang et al., (2000), Ehrle, et al., (2001) of Merens, et al., (2012). Zij vonden allen dat een toename in opleidingsjaren gepaard gaat met een stijging in het gebruik van formele kinderopvang, en vice versa: laagopgeleiden gebruiken vaker vormen van informele kinderopvang. Een deel van deze studies is in een ander land uitgevoerd, hetgeen de verklaring voor de verschillen kan zijn.

Het merendeel van de al bestaande literatuur toont daarnaast aan dat het gezinsinkomen van invloed kan zijn op de samenhang tussen opleidingsniveau en het gebruik van formele of informele kinderopvang (Liu, 2013; Sylva et al., 2007). Hooggeschoolden hebben vaak een goedbetaalde baan, waardoor het gezinsinkomen hoger wordt en het betalen voor (formele) opvang gemakkelijker is dan wanneer iemand laagopgeleid is en een minder goed betaalde baan heeft. In het door ons uitgevoerde onderzoek heeft echter ook inkomen geen noemenswaardige samenhang met zowel formele als informele kinderopvang. Dit heeft wellicht te maken met kinderopvangtoeslag zoals wordt gegeven in Nederland, aangezien hierdoor formele opvang ook betaalbaar wordt gemaakt voor gezinnen met een laag inkomen.

Het ontbreken van een samenhang tussen het aantal kinderen en het gebruik van formele of informele kinderopvang kan wellicht verklaard worden door te kijken naar de factor religie. Deze factor is niet meegenomen in de analyse omdat hierover geen informatie beschikbaar is in de dataset “*Families 24/7*” (Verhoef et al., 2014). Spruijt en Kormos (2010) tonen echter aan dat de religie die iemand er (eventueel) op na houdt sterk samenhangt met het aantal kinderen dat die persoon krijgt. Dit biedt een mogelijke verklaring voor het niet

vinden van de verwachte samenhang tussen aantal kinderen en het gebruik van opvang aangezien de factor religie niet in de analyse is opgenomen.

De afwijkende resultaten zijn wellicht te wijten aan enkele methodologische beperkingen, die de resultaten kunnen hebben beïnvloed. Zo is de gebruikte steekproef in dit onderzoek vrij klein en bestaat er een oververtegenwoordiging van hoogopgeleide moeders. De variatie in de *variabelen aantal jaren genoten onderwijs, geslacht en de aanwezigheid van een partner* is beperkt. Dit maakt dat de steekproef niet representatief is voor de Nederlandse bevolking; de resultaten zijn niet te generaliseren naar de Nederlandse populatie. Voor vervolgonderzoek wordt geadviseerd een grotere steekproef aan te houden en te zorgen voor voldoende variatie tussen de persoonskenmerken van de respondenten.

Daarnaast meet de variabele *inkomen* enkel het inkomen van de grootste baan van de respondent. Aangezien het overgrote deel van de respondenten van het vrouwelijke geslacht is, heeft deze operationalisering waarschijnlijk invloed op de onderzoeksresultaten. Moeders werken immers gemiddeld gezien minder uren dan mannen, waardoor zij ook minder inkomsten genereren dan de mannen/vaders in het gezin. Het inkomen van de (eventuele) partner wordt niet gemeten. Er zijn daardoor, kortom, geen gegevens over het totale gezinsinkomen. Dit kan verklaren waarom de resultaten van het door ons uitgevoerde onderzoek niet geheel overeenkomen met de bevindingen van reeds bestaande literatuur met betrekking tot dit onderwerp.

Een andere mogelijke verklaring voor het ontbreken van de samenhang tussen inkomen en het gebruik van formele of informele kinderopvang kan de in Nederland gegeven kinderopvangtoeslag zijn. Ouders die in Nederland gebruik willen maken van de formele kinderopvang kunnen bij de overheid hiervoor een toeslag aanvragen; afhankelijk van onder andere het inkomen en het aantal kinderen in het gezin dat gebruik maakt van de kinderopvang krijgt men een financiële bijdrage van de overheid om het bekostigen van de formele kinderopvang te vergemakkelijken (Rijksoverheid, 2014b). Doordat formele kinderopvang op deze manier toegankelijker wordt voor gezinnen met een laag inkomen (en dus veelal laagopgeleiden) en zij dus niet (meer) alleen maar aangewezen zijn op informele vormen van kinderopvang, kan dit verklaren waarom het grootste effect van inkomen in Nederland verdwijnt. Dat een dergelijk gegeven niet is meegenomen in de dataset heeft daarom zeker een nadelig effect op de analyseresultaten. Het is dan ook aan te bevelen om bij toekomstig onderzoek zowel het totale gezinsinkomen als het wel of niet ontvangen van kinderopvangtoeslag mee te nemen in de onderzoeksgegevens.

Er moet tevens worden opgemerkt dat het door ons uitgevoerde onderzoek slechts de kans meet dat mensen gebruik maken van ofwel formele ofwel informele kinderopvang. Er is dus niet onderzocht of ouders wellicht gebruik maken van beide vormen van kinderopvang, terwijl het aannemelijk is dat veel ouders dit in verband met bijvoorbeeld de gestegen kosten van de formele kinderopvang wel doen (Huynen et al., 2014). Vervolgonderzoek zou hier daarom beter op in moeten spelen, zodat duidelijker wordt hoe ouders bijvoorbeeld het aantal uren opvang verdelen onder de twee vormen en welke argumenten aan deze verdeling ten grondslag liggen. Ten slot moet over de gebruikte analyse worden opgemerkt dat deze geen verklarende kracht heeft: concrete mechanismen achter de samenhang tussen de factoren en het gebruik van formele of informele kinderopvang blijven veelal onbekend.

Gezien het feit dat er nog maar weinig onderzoek is gedaan naar de factoren die van invloed zijn op de keuze voor formele dan wel informele kinderopvang voor de specifieke situatie in Nederland, is dit onderzoek een goede basis voor meer toekomstig onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd met de zeer recente gegevens uit de dataset “*Families 24/7*” (Verhoef et al., 2014) hetgeen zeker een pluspunt is. Een groot voordeel van deze dataset is de uitgebreide meting van kinderopvang. Er is rekening gehouden met een groot aantal subtypen van zowel formele als informele kinderopvang, die bovendien goed te verenigen zijn met de verschillende vormen van kinderopvang in Groot Brittannië en Finland. Hierdoor heeft eenieder die deze dataset gebruikt een heel compleet beeld van de vormen kinderopvang die door ouders gebruikt kunnen worden.

Aan de hand van het bovenstaande kunnen een aantal beleidsimplicaties worden vastgesteld. Daar het gebruik van formele kinderopvang daalt – terwijl het bestaan hiervan juist een positieve werking heeft op zowel micro- als macroniveau – zijn de beleidsadviezen vooral gericht op de stimulatie van het gebruik van formele kinderopvang. Uit dit onderzoek is gebleken dat de opvang (ongeacht welke vorm) van kinderen afneemt naarmate zij ouder worden. Daarnaast toonden Early et al. (2001) aan dat voor jonge kinderen vooral informele kinderopvang wordt gebruikt, omdat formele opvang voor deze leeftijdsgroep als onwenselijk wordt beschouwd (Merens et al., 2012). Dit is een interessante doelgroep: wellicht worden ouders door een uitgebreide voorlichting bij het consultatiebureau over de goede aspecten van formele kinderopvang bereidwilliger deze vorm van opvang eens te proberen. Een tweede mogelijkheid is om het bedrijfsleven meer te stimuleren om kinderopvang op de werklocatie te organiseren. Wanneer de kinderopvang en de arbeidsplaats zich op dezelfde plek bevinden, worden mogelijke bezwaren als het gebruiksgemak, de locatie en flexibiliteit van de kinderopvang weggenomen. Wat betreft formele kinderopvang voor de oudere, schoolgaande

kinderen: dit kan wellicht aantrekkelijker worden gemaakt door kleine kinderopvangcentra te vestigen in de scholen zelf. Op deze manier worden bezwaren als het gebruiksgemak en de locatie van de opvang wederom ondervangen: kinderen moeten immers toch al naar school.

Literatuur

- Anderson, S., Dawn, R., & Scott, J. (2005). *Illinois study of license exempt child care: Final report*. Illinois, Springfield: Department of Human Services.
- Augustine, J. M., Cavanaugh, S. E., & Crosnoe, R. (2010). Maternal education, early child care and the reproduction of advantage. *Soc Forces*, 88, 1-29. doi:10.1353/sof.0.0233
- Berden, C., & Kok, L. (2011). Gevolgen van vraagfinanciering in de kinderopvang. *TPEdigitaal*, 5, 81-96.
- Bourdieu, P. (1989). *Economisch kapitaal, cultureel kapitaal, sociaal kapitaal*. In P. Bourdieu, *Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip* (pp. 120-141). Amsterdam: Van Gennep.
- Bronfenbrenner, U. (1999). Environments in developmental perspective: Theoretical and operational models. In S. L. Friedman & T. D. Wachs (Eds.), *Measuring environment across the life span: Emerging methods and concepts* (pp. 3-28). Washington, DC: American Psychological Press.
- Centraal Planbureau (2011). *Kinderopvang in kaart*. Den Haag: Centraal Planbureau.
- Coley, R.L., Chase-Lansdale, P.L., & Li-Grining, C.P. (2001). *Child care in the era of welfare reform: Quality, choices, and preferences* (rapport nr. 01-4). Baltimore, MD: Johns Hopkins University.
- De Ruijter, E. (2004). Trends in the outsourcing of domestic work and childcare in The Netherlands. Compositional or behavioral change? *Acta Sociologica*, 47, 219-234. doi: 10.1177/0001699304046247
- Dienst Uitvoering Onderwijs (2014). *Primair onderwijs*. Opgeroepen van http://www.duo.nl/organisatie/open_onderwijsdata/databestanden/po/default.asp.
- Dienst Uitvoering Onderwijs (2014). *Voortgezet onderwijs*. Opgeroepen van http://www.duo.nl/organisatie/open_onderwijsdata/databestanden/vo/default.asp.
- Early, D., & Burchinal, M. (2001). Early childhood care: Relations with family characteristics and preferred care characteristics. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 475-497.
- Ehrle, J., Adams, G., & Tout, K. (2001). *Who's caring for our youngest children: Child care patterns of infants and toddlers?* Washington, DC: Urban Institute.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS; third edition*. London: Sage
- Fuller, B., & Strath, A. (2001). The child-care and preschool workforce: demographics, earnings, and unequal distribution. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 23, 37-55. doi:10.3102/01623737023001037

- Huston, A. C., Chang, Y. E., & Gennetian, L. (2002). Family and individual predictors of child care use by low-income families in different policy contexts. *Early Childhood Research Quarterly, 17*, 441–469
- Huynen, B., & Visser, H. (18 februari 2014). Minder kinderen naar kinderdagverblijven. *CBS Webmagazine*. Opgeroepen van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/gezondheid-welzijn/publicaties/artikelen/archief/2014/2014-4024-wm.htm>
- Kok, L., Groot, I., Mulder, J., & Sadiraj, K. (2005). *De markt voor kinderopvang in 2004* (rapport nr. 845). Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.
- Liang, X., Fuller, B., & Singer, J. D. (2000). Ethnic differences in child care selection: The influence of family structure, parental practices, and home language. *Early Childhood Research Quarterly, 15*, 357-384.
- Liu, M. (2013). An ecological review of literature on factors influencing working mothers' child care arrangements. *Journal of Child and Family Studies, 22*, 1-11.
- Liu, M., & Anderson, S. (2012). Neighborhood effects on working mothers' child care arrangements. *Children and Youth Services Review, 34*, 740-747.
doi:10.1016/j.childyouth.2011.12.021
- Merens, A., Hartgers, M., & Van den Brakel, M. (2012). *Emancipatiemonitor 2012*. Den Haag: SCP.
- Mulligan, G.M., Brimhall, D., & West, J. (2005). *Child care and early education arrangements of infants, toddlers, and preschoolers: 2001* (NCES 2006-039). U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. Washington,DC: U.S. Government Printing Office.
- Nederlands Jeugd Instituut (3 april 2014). *Cijfers over eenoudergezin*. Opgeroepen van <http://www.nji.nl/Eenoudergezin-Achtergronden-Cijfers>
- Peyton, V., Jacobs, A., O'Brien, M., & Roy, C (2001). Reasons for choosing child care: associations with family factors, quality, and satisfaction. *Early Childhood Quarterly, 16*, 191-208.
- Plantenga, J., & Remery, C. (2009). *The provision of childcare services. A comparative review of 30 European countries*. Brussel: European Commission DG for employment, Social Affairs and Equal Opportunities.
- Pungello, E., & Kurtz-Costes (1999). Why and how working women choose child care: A review with a focus on infancy. *Developmental Review, 19*, 31–96.
- Rijksoverheid (2014). *Kinderopvangtoeslag*. Opgeroepen van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvangtoeslag>.

- Rijksoverheid (2014). *Welke vormen van kinderopvang zijn er?* Opgeroepen van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvang/vraag-en-antwoord/welke-vormen-van-kinderopvang-zijn-er.html>.
- Ruiz-Casares, M., & Heymann, J. (2009). Children home alone unsupervised: Modeling parental decisions and associated factors in Botswana, Mexico, and Vietnam. *Child Abuse & Neglect*, 33, 312–323.
- Singer, J., Fuller, B., Keiley, M., & Wolf, A. (1998). Early child-care selection: Variation by geographic location, maternal characteristics, and family structure. *Developmental Psychology*, 34, 1129–1144.
- Spruijt, E. & Kormos, H. (2010). *Handboek scheiden en de kinderen. Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Sylva, K., Stein, A., Leach, P., Barnes, J., & Malmberg, L. (2007). Family and child factors related to the use of non-maternal infant care: An English study. *Early Childhood Research Quarterly*, 22, 118-136.
- Tavecchio, L., Van IJzendoorn, R., & Stams, G. (1996). Onderzoek: kinderopvang en thuis twee gescheiden werelden. Opgeroepen op 20 maart 2014, van https://openaccess-leidenunivnl.proxy.library.uu.nl/bitstream/handle/1887/1493/168_163.pdf?sequence=1
- Ultee, W.C., Arts, W.A., & Flap, H.D. (2009). *Sociologie. Vragen, Uitspraken, Bevindingen* (3e editie). Groningen/ Houten: Noordhoff Uitgevers bv.
- Vandemeulebroecke, L., Crombrugge van, H., & Gerris, J. (2007). *Gezinspedagogiek. Deel 1: Actuele thema's in onderzoek en praktijk* (5e editie). Antwerpen: Garant.
- Van der Lugt, H. (2010, december 12). Grote ontuchtzaak bij twee kinderdagverblijven Amsterdam. *NRC*. Geraadpleegd van <http://www.nrc.nl/nieuws/2010/12/12/grote-ontuchtzaak-kinderdagverblijf-amsterdam>
- Van Wel, F., & Knijn, T. (2006). Transitional phase or a new balance? Working and caring by mothers with young children in the Netherlands. *Journal of Family Issues*, 27, 633-651.
- Verhoef, M., Tammelin, M., May, V., Rönkä, A., & Roeters, A. (2014). *Childcare and parental work schedules: A comparison of childcare arrangements among Finnish, British and Dutch dual-earner families*. Manuscript submitted for publication.

Bijlage 1.

Syntax SPSS analyses

*ONAFHANKELIJKE VARIABELEN.

*Opleidingsniveau omcoderen in opleiding in jaren.
RECODE BG7 (1=0) (2=6) (3=10) (4=12) (5=14) (6=16) (7=18) (8=sysmis)
into educyear .
FREQUENCIES educyear.

*Dummys maken van eenouder en tweeoudergezinnen.
FREQUENCIES BG6_S .

Compute eenoudergezin = (BG6_S = 0).
COMPUTE tweeoudergezin = (BG6_S = 1).
*Controleren of aanmaak dummys is gelukt.
FREQUENCIES eenoudergezin tweeoudergezin.

*Aantal kinderen in gezin.
FREQUENCIES BG115 BG_NC.
COMPUTE aantalkids = BG115 .
FREQUENCIES BG115 aantalkids.

*Dummys maken van woonplek. Stedelijk/landelijk wonen.
FREQUENCIES BG113.

COMPUTE stedelijkwonen = (BG113 = 1) + (BG113 = 2) + (BG113 = 3).
COMPUTE landelijkwonen = (BG113 = 4) + (BG113 = 5).
*Controleren of aanmaken dummys is gelukt.
FREQUENCIES BG113 stedelijkwonen landelijkwonen.

*Leeftijd kind.
COMPUTE leeftijdkind = PA52 .

*CONTROLEVARIABELEN.
*Variabele geslacht bekijken.
FREQUENCIES BG2.
*Geslacht omcoderen naar iets normalere variabelenaam.
Recode BG2 (1=1)(2=0) into Vrouw.
*Controleren of hercodering is gelukt.
FREQUENCIES vrouw.

*Bekijken variabele inkomen (netto inkomen per maand hoofdbaas
respondent).
FREQUENCIES BG121.
Recode BG121 (1=1)(2=2)(3=3)(4=4)(5=5)(6=6)(7=7)(8=8) (9 10 = sysmis)
into inkomen.
FREQUENCIES inkomen.

*Bekijken variabele Kinderen die extra zorg nodig hebben.
FREQUENCIES CW100 .
*Aanmaken dummie.
RECODE CW100 (1=1) (2=0) (3= SYSMIS) into extrazorg.
*Controleren dummie gelukt.
FREQUENCIES extrazorg.


```

*AFHANKELIJKE VARIABELEN.
*Aamaken variabele voor informele kinderopvang in de week & formele
kinderopvang in de week.

*Formele kinderopvang.
*Hercoderen CC61 categorieën naar 0/1 variabelen.
Recode cc60_4 (0=0)(4=1) (else = sysmis) into formeel3.
Variable labels formeel3 'gebruik formeel optie 3'.
RECODE CC61_1 (0=0) (1=1) (ELSE=SYSMIS) INTO Formeel1.
VARIABLE LABELS Formeel1 'Gebruik formeel optie 1.'.
RECODE CC61_2 (0=0) (2=1) (ELSE=SYSMIS) INTO Formeel2.
VARIABLE LABELS Formeel2 'Gebruik formeel optie 2.'.
RECODE CC61_4 (0=0) (4=1) (ELSE=SYSMIS) INTO Formeel4.
VARIABLE LABELS Formeel4 'Gebruik formeel optie 4.'.
RECODE CC61_5 (0=0) (5=1) (ELSE=SYSMIS) INTO Formeel5.
VARIABLE LABELS Formeel5 'Gebruik formeel optie 5.'.
*Bekijken of gelukt.
FREQUENCIES CC61_1 CC61_2 CC61_4 CC61_5.
FREQUENCIES formeel1 formeel2 formeel3 formeel4 formeel5.

COMPUTE formeelweek1 = formeel1 + formeel2 + formeel3 + formeel4 +
formeel5.
FREQUENCIES formeelweek1 .

RECODE formeelweek1 (0=0) (SYSMIS=SYSMIS) (1 thru Highest=1) INTO
formeelweekdummy.
FREQUENCIES formeelweek1 formeelweekdummy.

*Informeel, afgelopen week.
FREQUENCIES CC60_2 CC60_3 CC60_5 CC61_3 CC62_2 CC62_3 .

RECODE CC60_2 (0=0) (2=1) (ELSE=SYSMIS) INTO informeel2 .
RECODE CC60_3 (0=0) (3=1) (ELSE=SYSMIS) INTO informeel3 .
RECODE CC60_5 (0=0) (5=1) (ELSE=SYSMIS) INTO informeel5 .
RECODE CC61_3 (0=0) (3=1) (ELSE=SYSMIS) INTO informeel7 .
RECODE CC62_2 (0=0) (2=1) (ELSE=SYSMIS) INTO informeel9 .
RECODE CC62_3 (0=0) (3=1) (ELSE=SYSMIS) INTO informeel10 .

COMPUTE informeelweek = informeel2 + informeel3 + informeel5 +
informeel7 + informeel9 + informeel10.
RECODE informeelweek (0=0) (SYSMIS=SYSMIS) (1 thru Highest=1) INTO
informeelweekdummy.
FREQUENCIES informeelweek informeelweekdummy .

*****ANALYSES*****.

*LOGISTISCHE REGRESSE INFORMELE KINDEROPVANG.
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES informeelweekdummy
/METHOD=ENTER educyear tweoudergezin aantalkids landelijkwonen
leeftijdkind
/METHOD=ENTER vrouw inkomen extrazorg
/PRINT=GOODFIT CI(95)
/CRITERIA=PIN(0.05) POUT(0.10) ITERATE(20) CUT(0.5).

*LOGISTISCHE REGRESSIE FORMELE KINDEROPVANG.
LOGISTIC REGRESSION VARIABLES formeelweekdummy
/METHOD=ENTER educyear tweoudergezin aantalkids landelijkwonen
leeftijdkind
/METHOD=ENTER vrouw inkomen extrazorg

```

```

/PRINT = GOODFI CI (95)
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10) ITERATE(20) CUT(.5).

DESCRIPTIVES informeelweekdummy educyear tweeoudergezin aantalkids
landelijkwonen leeftijdkind vrouw inkomen extrazorg.
DESCRIPTIVES formeelweekdummy educyear tweeoudergezin aantalkids
landelijkwonen leeftijdkind vrouw inkomen extrazorg.

*Beschrijvende statistieken voor steefproef (n=303) ZEER OMSLACHTIGE
FILTER.. maar kreeg t niet anders voor elkaar.
USE ALL.
COMPUTE filter_$=(formeelweekdummy < 2 & informeelweekdummy < 2 &
extrazorg < 2 & inkomen > 0 & educyear >0 ).
VARIABLE LABELS filter_$ 'informeelweekdummy < 2 & extrazorg < 2 &
inkomen > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.

DESCRIPTIVES VARIABLES=informeelweekdummy formeelweekdummy extrazorg
inkomen Vrouw leeftijdkind stedelijkwonen landelijkwonen
eenoudergezin tweeoudergezin aantalkids educyear
  /STATISTICS=MEAN STDDEV RANGE MIN MAX.

```